

"Stajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krole, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Stev. 37.

V Ptuj v nedeljo dne 13. septembra 1908.

IX. letnik.

Država in kmetijstvo.

(Napisal poslanec dr. O. Steinwender.)

Kaj stori avstrijska država za kmetijstvo? Ona nadzoruje in podpira deželno kulturo, ona daje doslej 4 in odslej 8 milijonov kron na leto za varstvo proti vodi in izboljšanje zemljišč iz melioracijskega sklada in poleg tega še izdatno svoto v isti namen; ona skrbi za konjerejo in veterinarstvo, 32.7 milijonov stane vse skupaj. Ta svota je prav lepa; veliko večja in bogatejša Francija ne daje v ta namen več in Italija daje veliko manj.

In vendar ni kmetijstvo v nobeni državi sveta od države tako omejeno kakor na Avstrijskem. Vzroki zato ležijo v razmerju z Ogrsko in v trgovinski pogodbi z Nemčijo.

Ogrska je leta 1906 žitja, ostočja in moke za 431 milijonov kron, živine in živinskih produktov pa za 235 milijonov k nam vpeljala. Sicer je resnično, da Avstrija ogrska življenska sredstva potrebuje. Ko bi pa posredne colnine (Zwischenzölle) obstojale, bi ne bila le cena naših kmetijskih pridelkov višja, temveč višja cena bi tudi množino produkcije povečala. Korist od obstoječih razmer ima seveda industrija. Le-ta je izpeljala leta 1906 le na tekstilnem blagu za 481 milijonov kron na Ogrsko. K temu pride še izdatni izvoz v železu, kovinskem blagu, kratkem blagu, steklu itd. Zate dobičke industrije mora pretrpeti avstrijsko kmetijstvo ogrsko konkurenco.

Industrija je tudi, kateri se je napravilo trgovinsko pogodbo z Nemčijo. Naša industrija je zavarovana z visokimi colninami proti Nemčiji, in to varstvo škoduje našemu kmetijstvu na dvojni način. Prvič mora potom colnine podražene industrijske pridelke,

kakor obleke, orodje, sladkor itd. višje plačavati.

Drugič pa odgovarja Nemčija na visoke industrijske colnine z visokimi colninami na živino in s tem, da napravi težje pogoje za uvoz žvine. Naj govorijo številke oficijelne statistike!

Izvozili smo v Nemčijo: na kladni živini:

leta 1905	za 88.3 milj. kron
" 1906	" 62.3 " "
" 1907	" 44.5 " "

na konjih:

leta 1905	za 59.6 milj. kron
" 1906	" 31.6 " "
" 1907	" 23.6 " "

skupno na živini vseh vrst:

leta 1905	za 148 milj. kron
" 1906	" 94 " "
" 1907	" 67 " "

Padli smo torej z našim izvozom na živini v Nemčijo tekom dveh let za več kot polovico in padli bodemo letos na eno tretino!

In potem govorijo judovski ter žalibog tudi krščanski listi o prevzetnosti in oderuštvi kmetov, katerim se godi itak dobro...

Pri srbski trgovinski pogodbi se poleg tega niti za izdatne svote za industrijo ni šlo. Za nekaj čez 8 milijonov kron je šel izvoz v Srbijo nazaj, ako odračunimo sladkor, ki bode odslej za Srbijo zaprt, samo za 5 milijonov. Kaj se da pri tem pridobiti? Morabiti en milijon. In zaradi tega malenkostnega milijona naj se uniči kmetijstvo?

Kajti o temu ni dvoma, da bode kmetijstvo težko oškodovano. Že danes si lahko predstavljamo, kakšne bodejo cene v enem ali dveh mesecih.

In tako gre povsodi. Vedno več uradnikov, vedno več gimnazij, 30 milijonov za pospeševanje mornarstva, 80 milijonov primanjklaja pri državnih železnica. Tako se pritisne denar in ljudi od dežele v mesto in nazaj ne pridejo več.

Potem pa še vpijejo o kmetijskem odiranju. To je za smejeti, ali še boljše, za — udariti!

Politični pregled.

Eni in drugi. Ako se dvignejo živinske cene le za malenkost, že vpijejo gotovi hujšaki: Kmet je oderuh. Ako pa zvišajo milijonarji cene petroleja, sladkorja itd., molči celi svet. Vsi stanovsi si lahko zboljšajo svoj položaj, le kmet naj molči. Mi imamo na Avstrijskem čez 8 milijonov kmetov. Od teh 8 milijonov jih komaj 67.000 več kot 1.200 kron na leto zasluži. To se pravi z drugimi besedami: Skoraj vsi avstrijski kmeti ne zaslužio niti toliko, kakor advokatski pisarji. Ali ni to sramota? Par akcionarjev družbe za železo pa zasluži toliko, da so si ti gospodi preteklo leto 42 1/2 procentov dividend izplačali. To se pravi: Za vsakih 100 kron so dobili ti možakarji 42 1/2 kron! To ne vidi nobeden. Pač res: eni smejo odirati, drugi, kmetje, pa smejo — umirati.

"Bratje" Čehi. Pravijo, da se pes vsede, ako vidi Čeha. Zakaj? No, Čeh je bil že povsod, samo v pasji r... ne. Ta malo groba šala hoče le vsiljivost češkega naroda označiti. Povsod si služijo Čehi kruh, največ seveda med Nemci. Ali doma skušajo vsakega tujca požreti. V Pragi so imeli zdaj oddati cevi za vodovod v okroglem znesku 3 milijonov kron. Oferirale so razne firme. Čehi pa so dobavo oddali tuji francoski družbi. To vse iz sovraštva proti domači-

Šolski začetek.

Spisal učitelj E. Post.

Počitnice so minule. Kako hrepenijo družine z mnogimi otroci po temu trenutku! "Tu se ne da več pretrpeti s temi paglavci!" čuje mo dostikrat tožiti. — "Povsod se mora imeti oči, povsod učiti in pridigovati, da se omeji nagon k delovanju in uničenju."

Mi učitelji se smejimo takim izbruhom očeta ali matere; kajti spominjamo se dejstva, da priletijo stariši opetovano pri najmanjši zadevici v šolo, da se pritožijo črez "preojstro" ravnanje z otroci; na to pa vedno pozabijo, da imajo že s svojimi 2, 3 ali 4 malimi med počitnicami veliki križ, medtem ko se mora učitelj s 70, 80, ja do 100 takih tičkov vsako leto skozi 46 tednov mučiti. Ko bi gotovi stariši to premislili, sodili bi v gotovih slučajih o ostrih odredbah učiteljev drugače. To omenim le mimogrede.

Te vrstice ne veljajo onim, ki so že čez A-B-C, katerim je šola že drugo domovje, učitelj pa ljubi prijatelj, — temveč onim, ki ob roki skrbne matere stopljejo v šolsko sobo in vidijo prvič moža, kateremu se jih izroči vsak dan za par ur. Vsakdo misli na svojo mladost, na ta

dan nazaj in kmalu bode našel kjuč za to uganko. Ako so ti stariši učitelja popisali kot dobrega, ljubelega moža, od katerega si bodeš veliko dobrega in lepega naučil, potem so male oči pač vprašujoče moža pogledale; ali hitro zaupajoče otroško srce čuti pri prvih ljubih besedah učitelja takoj ono otroško ljubezen, ki dene odraslim tako dobro in jih vleče k mladini. Ako si pa imel nesrečo, da si slišal od kakšne služkinje ali celo od tvojih starišev pri vsaki stvari, ki si jo napravil kot 5 ali 6-letni otrok, besede: "No le počakaj, kadar prideš v šolo, ti bode učitelj že pokazal", — potem je čutilo tvoje srce pač več kot vznemirjenje. Boječe si vstopil, jecljaje tvojemu učitelju in prihodnjemu odgojitelju odgovarjal in ako je bilo zunanje učitelja še resne nature, potem so morda celo solze tekle ali pa si jih težko zadržal. Gotovo pa je trebalo v takih slučajih vedno mnogo dnij, morda tudi tednov, da se je vzbudilo v otroku ljubezen do šole. Kdo pa je bil temu kriv? Pretiravanje, zavijanje, da ne rečem lažniva poročila, katera je slišala deca vedno o šoli in učitelju.

Zato proč s takimi napačnimi vzgojevalnimi sredstvi! Ko bi se tej zahtevi ugodilo, koliko

jeze in slabih ur bi se prihranilo učitelju in starišem, kako bi se ukrepčalo najvažnejši predpogoj dobrih uspehov za vzgojo in poduk, dobro sporazumljenje z šolo in domom. Zato opozarjamo vse stariše, katerim se gre za blagostanje njih dece, zdaj, ko se prične kmalu zopet poduk, na sledeče nauke, ki so plod dolgoletnega premišljanja in izkušnje:

1. Varujte se, da bi govorili pred otroci slabo o šoli, učiteljih in predpostavljanih; kajti z vsako besedo, s katero se njih avtoriteto podgrebe, podgrebla se bode i vaša.

2. Povejte učitelju zaupljivo vse duševne in telesne napake otroka, da se bode takoj v začetku nanje oziral in se tako ogibal neprijetnemu govorčenju.

3. Nikdar naj se ne trpi, da govorijo otroci na način, ki ni spoštljiv, o svojih učiteljih ali da se norčujejo o njih napakah.

4. Nikdar naj se ne nastopa in ne sodi po izpovedbah lastnih ali celo tujih otrok, temveč naj se vedno popreje učitelja povpraša.

5. Za take pogovore naj se nikdar ne izbere čas poduka. S tem se poduk moti, kar ni dovoljeno; učitelj tudi mnogokrat nima potreb-